

Nr 49*Utlåtande i anledning av motioner angående renhållningen på rastplatser vid vägarna.*

I de likalydande vid 1969 års riksdag väckta motionerna I: 828 av fru *Hultell m. fl.*, samt II: 982 av herr *Thylén m. fl.* har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att Kungl. Maj:t uppdrager åt naturvårdsverket dels att igångsätta en omfattande informations- och uppfostringskampanj om ett riktigt användande av rastplatsernas sopkärl, dels att till berörda myndigheter rekommendera en regelbunden tömning av sopkärlen med tätare intervaller än för närvarande.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden över motionerna från statens naturvårdsverk, statens vägverk och kommittén för ett renare samhälle. Se bilaga till detta utlåtande.

Utskottet. Föreliggande motioner riktar uppmärksamheten på behovet av åtgärder mot den alltmer utbredda nedskräpningen på rastplatserna utmed vägarna. Motionärerna föreslår att statens naturvårdsverk får i uppdrag att starta en omfattande kampanj för att informera om ett riktigt användande av sopkärlen vid rastplatserna. Samtidigt bör berörda myndigheter rekommenderas att tömma sopkärlen regelbundet och med tätare intervaller än för närvarande.

Med hänsyn till de olägenheter ur hälso- och trivselsynpunkter som nedskräpningen längs vägarna innebär, särskilt inom vissa regioner och utefter vissa vägstråk, vill utskottet betona vikten av att effektiva åtgärder sätts in för att komma till rätta med detta föroreningsproblem. Hithörande frågor har ägnats särskild uppmärksamhet av kommittén för ett renare samhälle, som i sitt till Kungl. Maj:t nyligen avlämnade betänkande SOU 1969:18 lagt fram förslag i ämnet. I avvaktan på resultatet av de överväganden beträffande nämnda förslag som för närvarande pågår anser utskottet föreliggande motioner ej böra föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet hemställer således

att riksdagen lämnar motionerna I: 828 och II: 982 utan åtgärd.

Stockholm den 27 november 1969

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Hedström (s), Skårman (fp), Carl Eskilsson (m), Hermansson (cp)*, Magnusson (s), fru Hultell (m), herrar Skagerlund (fp), Manne Olsson (s)*, fru Margit Lundblad (s) och herr Lokander (s);

från a n d r a kammaren: herrar Hansson i Skegrie (cp), Persson i Skänninge (s), Lundmark (s), Eskilsson i Likenäsa (s), Jonasson (cp), fru Lindberg (s), herr Björk i Påarp (s), fru Sundberg (m)*, fru Sundström (s) och herr Berndtsson (fp)*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Yttranden över motionerna I:828 och II:982

Statens naturvårdsverk (2.4.1969)

Naturvårdsverket anser sig inte kunna förorda bifall till motionerna under följande motivering och med hänsyn till att anslag för ändamålet saknas.

I rubricerade motioner föreslås att naturvårdsverket skall starta en informations- och uppfostringskampanj om ett riktigt användande av rastplatsernas sopkärl. Enligt verket bör emellertid en sådan kampanj inte begränsas på detta sätt utan ingå i en brett upplagd rikskampanj mot nedskräpning. Huruvida en sådan kampanj skall komma till stånd och under vilka former den i så fall skall bedrivas utreds för närvarande av kommittén för ett renare samhälle.

Beträffande tömning av sopkärl vid rastplatser intill allmän väg har 1960 års vägsakkunniga i sitt betänkande "Allmänna vägar" (SOU 1968: 17, s. 160) funnit det rimligt att väghållaren i huvudsak åtar sig ansvaret för renhållningen inom vägområdet. Naturvårdsverket har i sitt remissvar 31.10.1968 understrukit vikten av att detta förslag, som är i överensstämmelse med motionärernas yrkanden, förverkligas.

Statens vägverk (26.2.1969)

Statens vägverk tillstyrker motionärernas förslag i vad avser uppdrag åt naturvårdsverket att igångsätta en omfattande informations- och uppfostringskampanj vilken dock främst bör inriktas på förebyggande av miljöförstöring genom fekalier. Vägverket anför vidare.

Ehuru renhållning enligt hittills gällande väglag icke ingår i statens vägverks uppgifter får det dock anses vara ett väghållningsintresse att verket utför viss renhållning inom vägområdet enär dylik annars icke torde bli utförd. Verket utför sålunda renhållning inom vägområdet i den utsträckning som erfordras för motverkande av uppkomst av hygieniska olägenheter, otrevnad, vanprydnad eller olycksrisker. Denna renhållning avser sopor, emballage, skrot, övergivna fordon etc. Enligt föreliggande förslag till lag om allmänna vägar kommer renhållning att ingå i verkets uppgifter. Detta torde i praktiken inte innebära någon väsentlig ändring i vad som nu sker.

Nedskräpning inom vägområdet sker främst vid parkerings- och rastplatser, men även i någon utsträckning mellan dessa. Nedskräpningen inom vägområdet torde i Sverige kunna betraktas som totalt sett relativt ringa. Verkets totala kostnader för renhållning är av storleksordningen 1,5 miljon kronor per år.

Inom vissa regioner och utefter vissa vägstråk kan dock nedskräpningen

vara betydande. Detta synes främst gälla mera frekventerade vägar och framförallt i en räjong i närheten av större stadsbildningar samt i närheten av sommarstuge- och fritidsområden m. m. Även om det alltid kommer att finnas trafikanter, som skräpar ner omkring sig, får konstateras att den övervägande delen av trafikanterna använder sig av de soptömningskärl, avsedda för uppsamling av i samband med vägfärden uppkommet skräp, vilka utplacerats vid rast- och parkeringsplatser. I vissa fall har inträffat särskilt semestertid att dessa platser har varit så frekventerade att soptömningskärlen ibland icke räckt till för det avsedda ändamålet. Detta torde dock totalt sett höra till undantagen.

Till alldeles övervägande del torde den mera avsevärda nedskräpning, som ibland förekommer på rast- och parkeringsplatser vara att hänföra till att diverse sopor m. m. ditförts av kring- eller närboende, som använt anordningarna på rast- eller parkeringsplatsen för soptömning av hushållsavfall m. m. Självfallet kan de av vägförvaltningen gjorda anordningarna icke vara tillfyllest för annat än sådant skräp, som uppstår för trafikanterna i samband med vägfärden. Denna illegala soptömning får därvid ofta sådana proportioner att anordningarna på platsen icke räcka till. Sopor tömmas då vid sidan av soptömningsanordningarna. Även om i många fall vederbörande använt papperspåsar, säckar, kartonger o. dyl. förekommer ofta att djur river ut soporna och sprider dessa varjämte även vinden kan kringföra sopor i betydlig omfattning. Utökning av anordningarna i sådan grad att de räcker jämväl för sistnämnda slag av sopor medför enligt vad erfarenheten har visat endast temporär förbättring enär rastplatsen där efter kort tid oftast av allmänheten uppfattas som legal soptömningsplats med ty åtföljande hygieniska vådor. På vissa håll, exempelvis i närheten av Stockholm, har förhållandena i en del fall blivit sådana, att man sett sig nödsakad dra in hela rast- eller parkeringsplatser.

Stävjandet av denna illegala soptömning är närmast en polisiär fråga. Det är uppenbart att polisen icke i någon större omfattning har möjlighet att syssla med detta. I en del fall har, då man funnit adresslappar o. dyl., polis-anmälan skett och avskräckande exempel på detta sätt statuerats. Det har emellertid visat sig att förbudet i naturvårdslagen mot nedskräpning i naturen inte är praktiskt tillämpligt i detta fall. Förekomsten av denna soptömning torde ha ett nära samband med tillgängligheten till kommunala soppippar, organiserad sophämtning i samhällen etc. Även nedskräpning utanför vägområdet synes till stor del ha samband med denna. I yttrande den 4 oktober 1968 över belänkande och förslag av 1960 års vägsakkunniga "Allmänna vägar" (SOU 1968: 17) anförde statens vägverk bl. a. följande.

'Det av vägverket nyss berörda missbruket av renhållningsanordningarna på parkeringsplatserna föranleder emellertid vägverket ifrågasätta, om man inte i väglagen på lämpligt ställe borde intaga ett straffsanktionerat förbud mot missbruk. Vägverket är visserligen fullt medvetet om att i flertalet fall praktiska bevisvärigheter kommer att föreligga, då det gäller att binda viss person till brott mot en dylik förbudsbestämmelse. Enbart förekomsten av ett förbud, som kan leda till påföljd, anser emellertid vägverket vara så värdefull ur såväl opinionsbildande som andra synpunkter, att vägverket vill förordna, att lagen kompletteras med en förbudsbestämmelse. Lämpligen torde denna kunna intagas i avdelningen "Ordnings- och säkerhetsföreskrifter" — förslagsvis 42 §. Utan ändring skulle straffpåföljden i 71 § då bli tillämplig på den som bryter mot förbudet.'

Vid en vid visst tillfälle företagen undersökning av tillståndet ifråga på ca 1000 rast- och parkeringsplatser vid vissa av de större huvudvägarna under semestertid visade sig detta vara utan anmärkning vid över 90 % av dessa. De platser där tillståndet icke varit utan anmärkning torde dock varit desto mera iögonfallande.

I vissa fall har konstaterats att bortförandet av soporna genom vägförvaltningens försorg skett med för långa intervall. Speciellt under semestertid kan också svårigheter för vägförvaltningarna uppstå att komma till rätta med soptömningen, särskilt vid vissa större stråk. I vissa fall har man anlitat entreprenörer, som sköter soptömningen. Detta har som regel gett goda erfarenheter. Verket underhandlar för närvarande med Svenska Lasttrafikbilägareförbundet om upprättande av centralavtal om soptömning i avsikt att därmed öka de resurser som kunna stå till buds för ändamålet.

Beträffande nedskräpning inom vägområdet mellan rast- och parkeringsplatser får denna anses i relation till förekommande trafikmängder vara förhållandevis ringa och i den mån den förekommer i större omfattning mycket lokalt betingad. Speciellt har nedskräpning med tomflaskor väckt viss allmän diskussion. I den mån utkastade tomflaskor hamnar i diket är detta tämligen betydelselöst. I diken hamnar i alla fall alla möjliga föremål, stenar, grenar, träbitar etc. I samband med dikesrensningar som utföres maskinellt blir naturligtvis dessa föremål bortförda. Som regel döljs flaskorna i dikesgräset så att de knappast utgör någon vanprydnad. Det förekommer också att flaskor hamnar på vägbanan, vanligtvis i form av krossat glas. Detta kan medföra trafikrisker. Företeelsen torde dock ha tämligen ringa omfattning. Däremot torde flaskor som hamnat utanför vägområdet på åker- och betesmark vara vida allvarligare med hänsyn till risker för djuren.

Även om renhållningen lokalt eller temporärt av skilda anledningar i en del fall inte fungerat fullt tillfredsställande får dock som helhetsintryck och i relation till trafikmängden förhållandena enligt vägverkets mening bedömas vara tämligen tillfredsställande i vad avser vägområdet.

Beträffande övergivna bilar torde kunna konstateras att även detta är ett lokalt problem, som främst har samband med vissa storstadsregioner och att det i vad avser vägområdet hittills totalt sett är ringa.

Sådan nedskräpning varom här är fråga förekommer även utanför vägområdet och då främst i anslutning till rast- och parkeringsplatser. Denna torde dock vara måttlig i den mån förhållandena på rast- och parkeringsplatsen är tillfredsställande.

Propaganda mot nedskräpning synes betydelsefull. Den ringa propaganda m. m. vartill även statens vägverk på olika sätt bidragit synes ha haft förhållandevis god effekt.

Medan vägverket sålunda har förhållandevis goda möjligheter att i huvudsak komma till rätta med den renhållning vartill motionen närmast synes syfta är förhållandet det motsatta i frågan om miljöförstöring genom fekalier. Verket bedömer risken för miljöförstöring genom sådana som vida allvarligare än den ifrågavarande nedskräpningen. Verket vill hänvisa till sitt yttrande av den 5 juli 1968 till länsstyrelsen i Kristianstads län över framställning från Vinslövs turistkommitté i fråga om anordnande av toaletter i anslutning till rast- och parkeringsplatser.

Vägverket, som haft visst samråd med främst veterinärstyrelsen i frågor av denna art, ser med stort allvar på problemet. Frågan gäller främst rast-

och parkeringsplatserna vid de större vägarna. Ett flertal försök med toalettanordningar vid sådana platser har gjorts. Erfarenheterna inbjuder knappast till fortsättning. I samråd med bensinhandeln har försök gjorts med hänvisningsskyltar vid rast- och parkeringsplats till närmaste, med toalettanordning försedd bensinstation. I vad mån detta medfört någon förbättring av förhållandena är svårbedömbart. Generellt kan konstateras bl. a. att oövakade toalettanordningar icke kan användas. Vid övakad toalettanordning måste denna stå under kontinuerlig tillsyn. Förutsättning för att toalettanordning skall kunna anordnas vid rastplats är därjämte att det finns tillgång till rinnande vatten samt att avloppsfrågan kan ordnas tillfredsställande. Toalettanordning vid rastplats i kombination med kioskhandelsrörelse bör icke förekomma utan tillgång på vatten och avlopp. Av dessa skäl torde det såvitt nu kan bedömas vara uteslutet att annat än högst undantagsvis ordna toalettfrågan genom toalettanordningar på rastplatserna. Enligt verkets mening synes, eftersom detta är ett problem som främst rör de allra största trafikstråken och bensinhandeln längs dessa alltmer börjar övergå från en ren oljebutiks-rörelse till en servicerörelse, den enda praktiskt och generellt framkomliga möjligheten att lösa problemet vara att toalettfrågan samordnas med denna. Dylåka toalettanordningar borde då vara allmänt tillgängliga, oavsett om vederbörande handlar vid bensinstationen eller ej. Denna fråga är emellertid icke ett väghållningsproblem utan snarast en intressefråga mellan motororganisationerna och bensinhandelns företrädare. Av ungefär samma skäl synes det också angeläget att jämväl campingplatser, i vart fall sådana till vilka hänvisning med vägskyltar sker, är försedda med välskötta toalettanordningar.

Vägverkets möjligheter att komma till rätta med denna ytterst allvarliga företeelse är sålunda ringa. Enligt verkets mening borde den föreslagna informations- och uppfostringskampanjen helt ägnas den senare frågan i samverkan med motororganisationer och bensinhandelns företrädare. I frågan om tömning av sopkärl torde i vad avser statens vägverk någon särskild rekommendation inte vara erforderlig.

Kommittén för ett renare samhälle (10.4.1969)

Kommittén framhåller att kommittén ägnat särskild uppmärksamhet åt vägnedskräpningen, som bedömts vara ett betydande problem i nedskräpningssammanhang. Kommittén avser att på detta område framlägga förslag, som vidareutvecklar de förslag som i detta ämne framlagts av 1960 års vägsakkunniga i betänkandet "Allmänna vägar" (SOU 1968: 17). Den nuvarande organisatoriska utformningen av vägrenhållningen i fråga om allmänna vägar på grundval av frivilliga insatser från vägförvaltningarna har kommittén bedömt vara mindre tillfredsställande såsom en slutgiltig lösning. En mera fast organisation av vägrenhållningen är påkallad. Härigenom och genom kommitténs förslag avseende viss minimistandard i fråga om väganordningar såsom parkerings- och rastplatser kan det enligt kommitténs mening antagas att de i motionerna angivna önskemålen i allt väsentligt kommer att tillgodoses.